

До спеціалізованої вченої ради
Д 17.127.01 Класичного приватного
університету,
69002, м. Запоріжжя,
вул. Жуковського, 70б

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА,

доктора економічних наук, професора, професора кафедри маркетингу та управління бізнесом Національного університету «Києво-Могилянська академія» Храпкіної Валентини Валентинівни
на дисертаційну роботу Малевського Едуарда Збигневича
на тему «Управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств», представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Структурна перебудова світової й української економік та посилення глобалізаційних процесів призвели до докорінних змін у системі функціонування вітчизняних підприємств. Саме в цих умовах вкрай важливим стає питання щодо управління змінами на промисловому підприємстві, оскільки від ефективності функціонування та конкурентоспроможності промислового підприємства залежить його економічний розвиток. Проблема забезпечення економічного розвитку промислового підприємства є головною умовою підвищення і підтримання його позицій на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Актуальність проблеми управління змінами значно зростає в умовах обмежених можливостей повноцінного забезпечення якісного розвитку

промислових підприємств. Виходячи з вищевикладеного, проведене дослідження і тема дисертаційної роботи є актуальними і своєчасними.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність теми дисертаційної роботи Малевського Едуарда Збигневича зумовлена не лише теоретичними і практичними потребами, а й тим, що дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Класичного приватного університету за темою «Формування механізмів стабілізації функціонування промислових підприємств на засадах антикризового управління» (номер державної реєстрації 0116U000799), де автором запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання чутливості показників розвитку промислового підприємства до організаційних змін на основі дескриптивної моделі, що дає можливість здійснити аналіз організаційних змін з урахуванням їх впливу на грошову та негрошову ефективність; плану ПВНЗ «Європейський університет» за темою «Управління якістю розвитку в умовах системних дисбалансів» (номер державної реєстрації 0114U005433), де автором розроблено комплекс моделей оцінювання впливу природних і штучних змін на розвиток підприємства, який забезпечує визначення типу поточної ситуації, що надає підстави для розробки відповідних стратегії та заходів з його розвитку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, авторефератом та публікаціями Малевського Е.З. дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться в дисертаційній роботі достатньо обґрунтовані, опрацьовані в повній відповідності з метою і завданням, предметом і об'єктом дослідження, базуються на загальнонаукових

положеннях економічної науки і результатах наукових досліджень, їх узагальнень, критичному осмисленні праць вітчизняних та зарубіжних вчених з широкого кола економічних проблем, пов'язаних із діяльністю підприємств, удосконаленням соціальної функції та соціальних програм.

Об'єкт, предмет та мета роботи логічно пов'язані та достатньо чітко окреслюють поле дослідження.

Достовірність результатів дослідження підтверджується обраним діалектичним методом пізнання та комплексним системним підходом до визначення економічних явищ, використанням теоретичного узагальнення, аналізу, синтезу, індукції та дедукції, структурно-логічного аналізу, об'єктно - орієнтованому підходу тощо.

Матеріалами для інформаційної бази дослідження стали нормативно-правові акти, статистичні та аналітичні матеріали Державної служби статистики України, наукова монографічна література, офіційні документи; дані фінансової та статистичної звітності; довідкові та інформаційні видання, звітні дані вітчизняних підприємств, спеціальні наукові та інші джерела.

Справляє позитивне враження джерельна база дисертаційної роботи. Видання, що включені до списку використаної літератури, свідчать про ґрунтовне опрацювання проблематики і високий рівень наукової підготовки здобувача; наукову зрілість.

Робота має класичну структуру, є обґрунтованою, переконливою, логічно витриманою, що дало можливість автору розкрити зміст проблеми, охарактеризувати її теоретичні й практичні аспекти, зробити висновки та сформулювати пропозиції.

Обґрунтованість положень та висновків дисертаційної роботи підтверджує їх оприлюднення у наукових публікаціях, представлення у вигляді виступів і тез на міжнародних науково-практичних конференціях, що є апробаційним процесом підтвердження обґрунтованості результатів.

У дисертаційній роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації автора не використовувались.

Новизна наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні аспекти управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств» – автором проведено аналіз діалектики понять щодо розвитку промислового підприємства та управління змінами за різних умов зовнішнього середовища (с. 50-60); проаналізовано класифікації змін на промислових підприємствах (с. 65-85); досліджено методологічні положення та підходи до управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств (с. 83-94).

У другому розділі – «Аналіз тенденцій та проблем управління розвитком промислових підприємств» – автором проаналізовано роль машинобудування в забезпеченні пріоритетних напрямів розвитку промислового комплексу України порівняно із закордонним досвідом (с. 119-130); досліджено тенденції функціонування підприємств машинобудування (с. 134-150); визначено перспективи інноваційного розвитку промислових підприємств (с. 159 – 169).

У третьому розділі – «Методологічні підходи до управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств» – автором удосконалено синтезований підхід до управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств (с. 179-194); удосконалено науково-методичний підхід до моніторингу відповідності змін на підприємстві, змінам зовнішнього середовища (с. 199-209); запропоновано концепцію управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств (с. 209-219).

Четвертий розділ – «Синтез методів управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств» – містить розроблений автором науково-методичний підхід до оцінювання чутливості показників розвитку промислового підприємства до організаційних змін (с. 224-239); удосконалено методичний підхід до планування змін в умовах розвитку промислових підприємств (с. 241-260); удосконалено формалізовану процедуру контролю за

виробничими змінами в умовах розвитку промислових підприємств (с. 261-278).

У п'ятому розділі – «Реалізація організаційно-економічних заходів з управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств» – автором розвинуто організаційно-інформаційне забезпечення управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств (с. 299-309); запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання фінансового забезпечення змін в умовах розвитку промислових підприємств (с. 319-329); розроблено комплекс моделей оцінювання впливу природних і штучних змін на розвиток підприємства (с. 339-350).

В результаті вирішення поставлених у дисертаційній роботі задач автором отримано ряд наукових положень і висновків, які характеризуються науковою новизною. Вони є обґрунтованими і достовірними, що базуються на поглибленому вивченні й узагальненні достатнього обсягу наукових джерел, а також конкретному застосуванні сучасних методів і прийомів дослідження.

Загалом, серед результатів здійсненого дослідження заслуговує на увагу розвинутий автором з теорій розвитку та управління а саме уточнено сутність поняття «розвиток підприємства», «управлінням змінами на промислових підприємствах». Після уточнення змістовних властивостей економічного розвитку підприємства під розвитком промислового підприємства потрібно розуміти процес трансформації системи із сьогочасного стану в стан якісного функціонування, відповідно до умов формування зростання й розвитку підприємства, в основі яких лежать зміни факторів виробництва, а під управлінням змінами на промислових підприємствах – процес на превентивній стадії: моніторингу; на стадії виявлення: ідентифікації, аналізу, оцінювання, рефлексії; на стадії роботи з виявленими змінами: планування дій, організації, координації заходів; на стадії результатів роботи зі змінами: контролю за реалізацією змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі промислових підприємств, що забезпечує досягнення поставлених цілей розвитку промислових підприємств завдяки адаптивності до нових умов

функціонування.

За результатами виконання дисертаційної роботи для отримання оперативної управлінської інформації, обробки первинних даних, оптимального вибору проєктів змін для розвитку, формування та розподілу коштів під їх упровадження в режимі реального часу. Автором розвинуто організаційно-інформаційне забезпечення управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств на основі адаптації існуючої організаційної структури до потреб, що виникають у процесі реалізації проєктів змін для розвитку.

Дисертантом для контролю змін, які відбуваються в процесі розвитку підприємств промисловості удосконалено формалізовану процедуру контролю за виробничими змінами в умовах розвитку промислових підприємств на основі карти процесу «Контроль за виробничими змінами», яка може бути використана як нормативний документ при формуванні нормативно-розпорядчих документів промислових підприємств.

Автором розвинуто класифікацію змін на промислових підприємствах шляхом виділення основних видів змін, що притаманні особливостям функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та доповнення основних типів змін: за характером перебігу (перманентні та тимчасові) і за масштабом впливу (локальні та повсюдні).

Важливим науковим здобутком автора є запропонована концепцію управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств, що є багаторівневою системою, яка охоплює теоретичний, методичний, інструментальний і організаційно-практичний рівні, відрізняється від інших створенням комплексу методів та підходів до реалізації функцій управління змінами: моніторингу, оцінювання, аналізу, планування й контролю, що в сукупності надає змогу забезпечувати управління збалансованими змінами з урахуванням цілей розвитку підприємств.

Заслуговує на увагу розроблений дисертантом на основі запропонованої описативної моделі, науково-методичний підхід до оцінювання чутливості

показників розвитку промислового підприємства до організаційних змін.

Має науковий інтерес запропонований автором науково-методичний підхід до оцінювання фінансового забезпечення змін в умовах розвитку промислових підприємств, в основу якого покладено систему, засновану на зв'язку між ключовими індикаторами розвитку підприємства та індикаторами ефективності управління фінансовим забезпеченням розвитку в динаміці, здійснюючи корегування оцінки на позитивні або негативні зовнішні впливи, підприємства мають можливість покращити фінансове забезпечення свого розвитку.

Дисертантом на базі врахування наслідків різних темпів розвитку технологічно-виробничої сфери досліджуваного підприємства та його конкурентів та забезпечення визначення типу поточної ситуації, в якій перебуває промислове підприємство, розроблено комплекс моделей оцінювання впливу природних та штучних змін на розвиток, що надає підстави для розробки відповідних стратегії та заходів з його розвитку.

Автором вдало удосконалено методичний підхід до планування змін в умовах розвитку промислових підприємств, який охоплює технологічну, збутову, кадрову, виробничу та інвестиційну сфери діяльності підприємств промисловості на основі використання поетапної процедури моніторингу, ідентифікації, реагування на отримані сигнали про зміну стану внутрішнього й зовнішнього середовища, що забезпечить ефективність провадження проєктів розвитку та адаптивність підприємств до змін.

Таким чином, теоретичні, методичні і практичні положення дисертаційної роботи Малевського Е.З. розвивають теоретичне розуміння сутності управління розвитком промислового підприємства в умовах економічної нестабільності та дозволяють покращити результати такого розвитку.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження

Дисертаційна робота Малевського Едуарда Збигневича є самостійно виконаною і завершеною науковою працею, у якій викладено авторський підхід

до вирішення актуальної наукової проблеми з розвитку теоретичних положень, розробки науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств. Усі основні положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержано автором самостійно.

Отримані нові наукові результати мають істотне практичне значення для створення передумов для покращення економічних показників їх господарської діяльності. Практичне значення отриманих в роботі результатів полягає у тому, що напрацювання, розробки та положення дисертації доведено до рівня практичних рекомендацій з можливістю їх використання у діяльності суб'єктів господарювання та прийняті ними до застосування, що підтверджується відповідними довідками, зокрема: ПрАТ «Кераммаш» (довідка від 07.08.2019 № 02/173); ПАТ «Запорізький механічний завод» (довідка від 19.04.2018 № 36/05); ТДВ «Машинобудівний завод «Буран» (довідка від 25.10.2019 № 17/10); ПрАТ «Корум Дружківський машинобудівний завод» (довідка № 17/09 від 19.09.2018).

Висновки та пропозиції дисертанта враховано в роботі Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України при формуванні пропозицій щодо планів трансформації системи управління фінансовими ресурсами для здійснення інтенсивного розвитку підприємств (довідка від 18.02.2020 № 12/3).

Повнота викладення у публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи й опублікованими працями дисертанта дозволяє стверджувати, що ключові наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у публікаціях автора. Основні положення і результати дисертаційної роботи, відповідно до чинних вимог, викладені у статтях, виданих у фахових наукових

виданнях (у т.ч. таких, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних), у наукових періодичних виданнях інших держав, а також у друкованих матеріалах наукових конференцій. Зокрема, за темою дисертаційної роботи автором опубліковано у 32 наукових працях, з них: 2 – монографії; 21 – стаття в наукових фахових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних (у тому числі 3 – в зарубіжному виданні); 9 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 45,44 д. а. (особисто автору належить 31,51 д. а.).

Всі основні наукові положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, виданих у співавторстві, використано лише ті матеріали, які є результатом особистого внеску здобувача. В опублікованих працях достатньою мірою відображено сутність результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну. Основні положення і наукові результати, що представлені у дисертаційній роботі Малевського Е.З., доповідалися й отримали позитивну оцінку на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, що дозволяє вважати апробацію результатів дисертаційної роботи достатньою.

Повнота викладення результатів дисертаційної роботи, обсяг і кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Оцінка оформлення дисертаційної роботи та автореферату

Матеріали дисертації і автореферату викладено логічно і послідовно, діловою українською мовою. Дисертаційна робота характеризується смисловою завершеністю і цілісністю, науковою обґрунтованістю і конкретністю викладення матеріалу. У дослідженні чітко простежується взаємозв'язок теоретико-методичних аспектів проблеми з конкретними практичними рекомендаціями, що свідчить про її достатній рівень як наукової праці.

Структура дисертації повністю узгоджується з її назвою, метою, і завданнями дослідження. Результати дисертаційної роботи відповідають

спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій роботи. Зміст автореферату розкриває основні результати дисертаційної роботи та має логічну структуру.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Наголошуючи на загальній позитивній оцінці, вважаю за доцільне висловити зауваження та положення дискусійного характеру, обговорення яких покликане стимулювати наукову думку автора дисертації та учасників процедури її захисту на подальше продукування наукових положень щодо розвитку даного наукового напрямку:

1. У запропонованій схемі відображення концепції управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств, що є багаторівневою системою, яка охоплює теоретичний, методичний, інструментальний і організаційно-практичний рівні (рис. 3.6, п. 3.3) не зрозумілим є процес встановлення відповідності між відділами, підрозділами та завданнями щодо реалізації окремих частин концепції, тому доцільно було б обґрунтувати даний процес.

2. Дисертантом розроблено науково-методичний підхід до оцінювання чутливості показників розвитку промислового підприємства до організаційних змін на основі розробленої запропонованої? дескриптивної моделі (п. 4.1). не чітко зрозуміло, які фактори характеризують стан зовнішнього середовища промислового підприємства, та які ведуть до виникнення необхідності в організаційних змінах.

3. У п. 4.1 автором доведено, що для організаційних змін основним ресурсом є кадрові ресурси, тобто наявність достатньої кількості кваліфікованих фахівців, що зможуть виконувати вдосконалені або реорганізовані бізнес-процеси. Обґрунтуйте, хто може бути ініціаторами організаційних змін.

4. В ході обґрунтування необхідності застосування запропонованого науково-методичного підходу до оцінювання фінансового забезпечення змін в умовах розвитку промислових підприємств (п. 5.2), неясно які групи індикаторів Ви відносити до системи оцінки ефективності управління фінансуванням змін.

5. Автором в п. 5.2 запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання фінансового забезпечення змін в умовах розвитку промислових підприємств, в основу якого покладено систему, засновану на зв'язку між ключовими індикаторами розвитку підприємства та індикаторами ефективності управління фінансовим забезпеченням розвитку в динаміці. Потребує додаткового пояснення, що для оцінки дає врахування зовнішніх впливів (с. 319-329).

6. У п. 5.3 (с. 339-350) автором проаналізовано традиційні підходи до управління розвитком промислового підприємства на базі змін технологічно-виробничої сфери, проте незазначено переваги та недоліки цих підходів.

7. Автором розроблено комплекс моделей оцінювання впливу природних та штучних змін на розвиток підприємства (п. 5.3). Необхідно навести етапи, з яких складається процес оцінювання впливу на розвиток підприємства типових ситуацій, що вимагають змін технологічно-виробничої сфери.

8. Дисертаційна робота значно виграла, якщо б автором було наведено більше прикладів світового досвіду вирішення проблем управління змінами.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки не знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Малевського Е.З.

Загальні висновки

Дисертаційна робота Малевського Е.З. на тему «Управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств» є цілісною та завершеною науковою працею, яка дозволяє вирішити актуальне науково-практичне завдання – розробки науково-методичних положень і практичних рекомендацій

щодо управління змінами в умовах розвитку промислових підприємств.

Напрямок і профіль дисертації, глибина дослідження, отримані наукові результати, рівень подання матеріалу, перелік публікацій віддзеркалюють наявність теоретичних, методичних та аналітичних наукових розробок, які є предметом захисту докторської дисертації за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Отже, на підставі всього вищезазначеного вважаю, що дисертаційна робота за якістю дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їхньою практичною цінністю відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор – Малевський Едуард Збигневич – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу та управління
бізнесом Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

В. В. Храпкіна

